পাঠ - ১৫
সাম্ৰাজ্যবাদ আৰু অসম

মূল অৰ্হতা ঃ

- অসমত আহোমসকলে ৰাজত্ব কৰা কালত সূত্ৰপাত হোৱা বিদ্ৰোহৰ বিষয়ে ধাৰণা লাভ কৰা।
- কেপ্তেইন বেলছৰ অসম আগমনৰ বিষয়ে অৱগত হোৱা।
- মানৰ অসম আক্ৰমণৰ কাৰণ আৰু তাৰ ফলাফলৰ লগত পৰিচয় হোৱা।
- ইয়াণ্ডাবু সন্ধিৰ চৰ্তসমূহ আৰু ইয়াৰ প্ৰভাৱৰ লগত পৰিচয় হোৱা।

এই পাঠ্যপুথিৰ ইতিহাস খণ্ডৰ দ্বিতীয় আৰু তৃতীয় পাঠত তোমালোকে আহোম স্বৰ্গদেউসকলৰ লগতে আহোম যুগৰ ৰাজনৈতিক, সামাজিক আৰু অৰ্থনৈতিক দিশৰ বিষয়ে কিছু আভাস পালাইক। এই অধ্যায়ত তোমালোকে আহোম ৰাজ্যৰ ভিতৰ চ'ৰাত হোৱা গৃহকন্দল আৰু এই কন্দলে কেনেকৈ বিদ্ৰোহৰ ৰূপ লৈছিল তাৰ বিষয়ে অৱগত হ'ব পাৰিবা। এই ৰাজনৈতিক পৰিস্থিতিয়ে যে অসমলৈ বৃটিছ ইষ্ট ইণ্ডিয়া কোম্পানীৰ আগমন ঘটাইছিল সেই কথাও জানিব পাৰিবা।

মোৱামৰীয়া প্ৰথম বিদ্ৰোহ ঃ

১৮ শতিকাৰ মাজ ভাগত আহোম স্বৰ্গদেউ লক্ষ্মী সিংহৰ ৰাজত্ব কালৰ পৰাই অসমত হিন্দু শাক্ত ধৰ্মৰ পুনৰুত্থান হোৱা বুলি কোৱা হয়। কিয়নো এওঁৰ দিনৰ পৰাই হিন্দু ধৰ্ম মতে শ দাহ কৰাৰ নিয়ম কৰা হৈছিল আৰু আহোমসকলৰ দেওধাই পণ্ডিতৰ নিয়ম ত্যাগ কৰি ব্ৰাহ্মণ্য নিয়ম মতে পূজা-অৰ্চনা কৰা হৈছিল। সেই সময়ত অসমত বৈষ্ণৱ পন্থী মহন্ত সকলো সমাজৰ উচ্চ স্তৰৰ লোক হিচাপে বিবেচিত আছিল। এদিন লক্ষ্মী সিংহ স্বৰ্গদেউৰ ৰাজসভাত থকা কীৰ্তিচন্দ্ৰ বৰবৰুৱা নামৰ বিতৰ্কিত, ঘোৰ শাক্তপন্থী বিষয়াই চেগ বুজি মহন্তসকলৰ গুৰু মোৱামৰীয়া মহন্তক অপমান কৰে। ইয়াতে মহন্তসকল অতি ক্ষুণ্ণ হয় আৰু প্ৰথম মোৱামৰীয়া বিদ্ৰোহৰ সূত্ৰপাত ঘটে। এই বিদ্ৰোহৰ প্ৰথম অৱস্থাত ৰজা ঘৰৰ পৰাজয় হৈছিল যদিও পিছলৈ বিদ্ৰোহীসকলে ৰজাৰ ওচৰত পৰাভূত হ'ব লগা হৈছিল। এই বিদ্ৰোহৰ পিছত স্বৰ্গদেউ লক্ষ্মীসিংহৰ মৃত্যু হয়।

ক্ৰিয়াকলাপ ঃ

- শাক্ত ধৰ্ম বুলিলে কি বুজা? শাক্ত ধৰ্মীসকলৰ পূজা-অৰ্চনাৰ মূল ভিত্তি কি?

মোৱামৰীয়াৰ দ্বিতীয় বিদ্ৰোহ ঃ

লক্ষ্মীসিংহৰ মৃত্যুৰ পিছত তেওঁৰ পুত্ৰ গৌৰীনাথ সিংহ আহোম ৰাজপাটত বহে। এই জনা স্বৰ্গদেউ মোৱামৰীয়া মহন্তসকলৰ ঘোৰ বিৰোধী আছিল। ইফালে মোৱামৰীয়া মহন্তসকলেও প্ৰথমটো বিদ্ৰোহত হাৰি মনে মনে তাৰ প্ৰতিশোধ

ল'বলৈ সুযোগ বিচাৰি আছিল। ১৭৮২ খ্ৰীষ্টাব্দত মোৱামৰীয়াসকলে সেই সুযোগ লাভ কৰিলে। বিদ্ৰোহীসকলে এদিন নিশা আহোম ৰাজধানী গড়গাঁও আক্ৰমণ কৰিলে। আহোম স্বৰ্গদেউ গৌৰীনাথ সিংহই কোনো মতে প্ৰাণ বচাই ৰংপুৰলৈ পলাই গ'ল। বিদ্ৰোহীসকলে যাকে য'তে পালে কাটি মাৰি সন্ত্ৰাসৰ সৃষ্টি কৰিলে। অৱশেষত ঘনশ্যাম বৰবৰুৱাৰ তৎপৰতাত আহোম সেনাই ৰংপুৰৰ পৰাই বিদ্ৰোহীসকলক বাধা দি থাকিল। ইতিমধ্যে ঘনশ্যাম বৰবৰুৱাৰ মৃত্যু হ'লত তেওঁৰ পুত্ৰ পূৰ্ণানন্দ বুঢ়াগোঁহাই পদত অধিষ্ঠিত হ'ল। পূৰ্ণানন্দ বুঢ়াগোঁহায়ে কৌশলেৰে মোৱামৰীয়াৰ এই দ্বিতীয় বিদ্ৰোহ দমন কৰিবলৈ সক্ষম হয়।

মোৱামৰীয়াৰ তৃতীয় বিদ্ৰোহ ঃ

মোৱামৰীয়াৰ দ্বিতীয় বিদ্ৰোহ দমন হ'ল সঁচা, কিন্তু স্বৰ্গদেউ গৌৰীনাথ সিংহৰ মোৱামৰীয়াসকলৰ ওপৰত দমন উৎপীড়ন চলিয়েই থাকিল। সেয়েহে ১৭৮৬ খ্ৰীষ্টাব্দত মোৱামৰীয়াসকলে পুনৰ বিদ্ৰোহ আৰম্ভ কৰিলে। স্বৰ্গদেউ গৌৰীনাথ সিংহই ৰাণী, লুকি, বেলতলা আদি সৰু সৰু স্বাধীন ৰাজ্যৰ ৰজাসকলৰ সহযোগত বিদ্ৰোহীসকলক দমন কৰাৰ চেষ্টা কৰি বিফল হয়। উপায়হীন গৌৰীনাথ সিংহই ৰাজধানী ৰংপুৰ এৰি গুৱাহাটীলৈ পলাই গ'ল। পূৰ্ণানন্দ বুঢ়াগোঁহাই ডাঙৰীয়াই মৰণত শৰণ দি ৰংপুৰ ৰক্ষাৰ চেষ্টা কৰিলে। পিছে, উপায়ান্তৰ হৈ তেওঁ ৰংপুৰৰ পৰা ৰাজধানী যোৰহাটলৈ স্থানান্তৰিত কৰিলে। আনহাতে এই সময়তে মধ্য আৰু নামনি অসমত মোৱামৰীয়া বিদ্ৰোহৰ গইনা লৈ সামন্ত শক্তিসমূহে ৰাজনৈতিক স্বাৰ্থ পুৰণ কৰাৰ চেষ্টা কৰিলে। পৰিস্থিতি ক্ৰমাৎ অৱনতি হোৱাত গৌৰীনাথ সিংহই উপায়ান্তৰ হৈ ভাৰতৰ গৱৰ্ণৰ জেনেৰেল লৰ্ড কৰ্ণৱালিছৰ সহায় ভিক্ষা মাগিলে। গৌৰীনাথ সিংহৰ এই আমন্ত্ৰণত বৃটিছসকলে বৰ আনন্দ পাইছিল কিয়নো তেওঁলোকে ইতিমধ্যে প্ৰচুৰ প্ৰাকৃতিক সম্পদেৰে চহকী অসমৰ বিষয়ে জানিছিল আৰু এই সম্পদসমূহৰ সু-ব্যৱহাৰ কৰি কোম্পানীৰ অৰ্থনীতি টনকিয়াল কৰিবলৈ সুযোগৰ অপেক্ষাত আছিল। তদুপৰি বংগ দেশত থকা ইষ্ট ইণ্ডিয়া কোম্পানীয়ে অসমৰ শদিয়াত লোণৰ খনিৰ উমান পাইছিল। লোণৰ ব্যৱসায়ৰ প্ৰতি বৃটিছ কোম্পানীৰ বিশেষ দুৰ্বলতা আছিল। তেওঁলোকে এই কথাও বুজিব পাৰিছিল যে অসমৰ পৰ্যাপ্ত সম্পদেৰে বৃটিছ সৈন্য-বাহিনীৰ বাবে হোৱা লাগতিয়াল খা-খৰচ যোগোৱাটো ইষ্ট ইণ্ডিয়া কোম্পানীৰ বাবে সমস্যা নহ'ব। সেয়েহে গৱৰ্ণৰ জেনেৰেল কৰ্ণৱালিছে ১৭৯২ খ্ৰীষ্টাব্দত কেপ্তেইন বেলছক অসমলৈ পঠিয়াই দিয়ে। গুৱাহাটীৰ পৰা ভীতিগ্ৰস্ত হৈ পলাই যোৱা স্বৰ্গদেউ গৌৰীনাথ সিংহই নগৰবেৰাত কেপ্তেইন বেলছৰ সৈন্য-বাহিনীৰ সৈতে লগ লাগিল। যৌথ শক্তিয়ে অচিৰেই বিদ্ৰোহীসকলৰ হাতৰ পৰা গুৱাহাটী উদ্ধাৰ কৰে। ইয়াৰ পিছত কেপ্তেইন বেলছে দৰঙী ৰজা কৃষ্ণ নাৰায়ণৰ বিদ্ৰোহ দমন কৰে। ক্ৰমান্বয়ে কেপ্তেইন বেলছে নামনি আৰু উজনি অসমৰ বিদ্ৰোহ দমন কৰি গৌৰীনাথ সিংহক আহোমৰ শাসনভাৰ গতাই দিয়ে। উল্লেখযোগ্য যে লৰ্ড কৰ্ণৱালিছৰ পৰৱৰ্তী গৱৰ্ণৰ জেনেৰেল ছাৰ জন ছোৰৰ দিনত হোৱা বৈদেশিক নীতিৰ সাল-সলনিৰ ফলত কেপ্তেইন বেলছ ১৭৯৪ খ্ৰীষ্টাব্দত স্বদেশলৈ প্ৰত্যাবৰ্তন কৰে।

জানি থোৱা ভাল ঃ

- কেপ্তেইন বেলছ কেৱল বৃটিছ বিষয়াই নাছিল, তেওঁ এজন ভাল লেখকো আছিল। মোৱামৰীয়া বিদ্ৰোহ দমন কৰিবলৈ আহি কেপ্তেইন বেলছে সেই সময়ৰ অসমৰ ৰাজনৈতিক, অৰ্থনৈতিক আৰু সামাজিক অৱস্থাৰ ওপৰত এটি বিৱৰণ লিখি থৈ গৈছে। অসমৰ ইতিহাস ৰচনাৰ ই এক মূল্যৱান সমল বুলি গণ্য কৰা হৈছে। গুৱাহাটী এখন জনবসতিপূৰ্ণ সুৰক্ষিত নগৰ বুলি তেওঁ বৰ্ণনা কৰি গৈছে। ৰংপুৰ ৰাজধানীখন অতি আহল-বহল আৰু ইয়াৰ পৰিধি একুৰি মাইল বুলি লিখিছে। অসমত নদন-বদন খেতি হৈছিল আৰু বংগদেশৰ সৈতে অসমৰ বেহা-বেপাৰৰ সম্বন্ধ আছিল। প্ৰাকৃতিক সম্পদত অসম চহকী আছিল। তেওঁ অসমৰ পাইক প্ৰথা আৰু ডা-ডাঙৰীয়াসকলৰ ৰাজনৈতিক ভূমিকাৰ কথাও বৰ্ণনা কৰি গৈছে।

ক্ৰিয়াকলাপ ঃ

- কোন আহোম বিষয়াই ৰংপুৰৰ পৰা ৰাজধানী যোৰহাটলৈ তুলি নিছিল?
- কোন স্বৰ্গদেৱে লৰ্ড কৰ্ণৱালিছৰ সহায় ভিক্ষা কৰিছিল?
- কৃষ্ণ নাৰায়ণ কোন আছিল?
- নগৰবেৰা বৰ্তমান কোন জিলাত অৱস্থিত?

মানৰ প্ৰথম অসম আক্ৰমণ ঃ

তোমালোকে অসমত মানৰ আক্ৰমণৰ বিষয়ে ককা-আইতাৰ মুখত নাইবা অন্যান্য পুথি পঢ়ি নিশ্চয় জানিব পাৰিছা। এই মানসকল আছিল ব্ৰহ্মদেশৰ লোক। ব্ৰহ্মদেশখনক বৰ্তমান ম্যানমাৰ নামে জনা যায়। ব্ৰহ্মদেশৰ প্ৰকৃত নাম হ'ল 'বাম্মা' বা 'বৰ্মা'। অসমখন এসময়ত এওঁলোকৰ হাতত শ্মশানত পৰিণত হৈছিল। মানৰ দিন বুলি ক'লে মানৰ অসম আক্ৰমণৰ বহু বছৰৰ পিছলৈকে মানুহৰ ভয়তে পেটত হাত-ভৰি লুকাইছিল।

কেপ্তেইন বেলছে অসমত শান্তি স্থাপন কৰি যোৱাৰ পিছতো ইয়াত কেইবাটাও আভ্যন্তৰীণ বিদ্ৰোহে দেখা দিছিল। মানৰ অসম আক্ৰমণ আছিল সেই বিদ্ৰোহবোৰৰ এক উল্লেখযোগ্য বিদ্ৰোহ। মানৰ অসম আক্ৰমণৰ মূলতে আছিল আহোমৰ উচ্চপদস্থ বিষয়া বদনচন্দ্ৰ বৰফুকন আৰু পূৰ্ণানন্দ বুঢ়াগোঁহাইৰ মাজৰ ক্ষমতাৰ দন্দ। এই সময়ত আহোম ৰাজপাটত বহিছিল কোমল বয়সীয়া চন্দ্ৰকান্ত সিংহ। চন্দ্ৰকান্ত সিংহ ৰাজপাটত বহিছিল যদিও প্ৰকৃত শাসনভাৰ পূৰ্ণানন্দ বুঢ়াগোঁহাইৰ হাতত আছিল। অন্য হাতেদি বদন চন্দ্ৰ বৰফুকন আছিল বৰ ক্ষমতালোভী ব্যক্তি। তেওঁ আনকি পুৰ্ণানন্দ বুঢ়াগোঁহাইক হত্যা কৰাৰ ষড়যন্ত্ৰও ৰচনা কৰিছিল। বুঢ়াগোঁহায়ে বদন চন্দ্ৰ বৰফুকনৰ এনেবোৰ কাৰ্যকলাপত অসন্তুষ্ট হৈ তেওঁক ধৰি আনিবলৈ পৰ্বতীয়া বৰফুকনক পঠিয়াইছিল। বদন চন্দ্ৰ বৰফুকনে আগতীয়াকৈ এই বাতৰি পাই কলিকতালৈ পলাই যায়। কলিকতাত উপস্থিত হৈ তেওঁ বুঢ়াগোঁহাইৰ বিৰুদ্ধে ইষ্ট ইণ্ডিয়া কোম্পানীৰ সহায় বিচাৰিলে। কিন্তু কোম্পানীয়ে সহায় কৰিবলৈ অমান্তি হোৱাত বদন চন্দ্ৰ বৰফুকন ব্ৰহ্মদেশত উপস্থিত হয়। বদন চন্দ্ৰ বৰফুকনে অসমত ক্ষমতাৰ অপপ্ৰয়োগ হোৱা বুলি ব্ৰহ্মদেশৰ ৰজা বডৌপায়াৰ সহায় বিচৰাত মানসকলে প্ৰথমবাৰ অসম আক্ৰমণ কৰে। মানৰ আক্ৰমণৰ সময়তে পুৰ্ণানন্দ বুঢ়াগোঁহাইৰ মৃত্যু হোৱাত তেওঁৰ পুত্ৰ ৰুচিনাথে বুঢ়াগোঁহাইৰ বাব লয়। ৰুচিনাথে সসৈন্যে মানসকলক পাৰ্যমানে বাধা দিছিল যদিও অৱশেষত পৰাজয় বৰণ কৰি গুৱাহাটীলৈ পলাই যায়। মানসকলে চন্দ্ৰকান্ত সিংহকে পুনৰ আহোম সিংহাসনত বহুৱায়। ৰুচিনাথৰ ঠাইত বদনচন্দ্ৰ বৰফুকনক বুঢ়াগোঁহাইৰ পদবীত অধিষ্ঠিত কৰি অজস্ৰ ধন-সম্পত্তি লৈ মানসকল নিজ দেশলৈ উভটি যায়।

মানৰ দ্বিতীয় আক্ৰমণ ঃ

চন্দ্ৰকান্ত সিংহক সংস্থাপিত কৰি মানসকল গুচি যোৱাৰ পিছত বদনচন্দ্ৰ বৰফুকন ৰাজ্যৰ সৰ্বময় কৰ্তা হৈ পৰে। সংকটকালীন আহোম ৰাজতন্ত্ৰক ৰক্ষা কৰাৰ পৰিবৰ্তে তেওঁ অত্যাচাৰী আৰু দুষ্কাৰ্যৰ লগত জড়িত হৈ পৰিল। তেওঁৰ এই কাৰ্যত অতিষ্ঠ হৈ ৰাজমাও নুমলীয়ে বৰবৰুৱা আৰু বৰগোঁহাইৰ লগ লাগি ৰূপসিং চুবেদাৰৰ হতুৱাই বদনচন্দ্ৰ বৰফুকনক হত্যা কৰোৱায়। ইয়াৰ পাছত সম্পূৰ্ণ আনৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল চন্দ্ৰকান্ত সিংহই ৰুচিনাথক পুনৰ বুঢ়াগোঁহাইৰ বাব ল'বৰ বাবে মাতি পঠিয়ায়। ৰুচিনাথে ইয়াত কিবা গোপন ষড়যন্ত্ৰ জড়িত হৈ আছে বুলি ভাবি যোৰহাট অভিমূখে এটি সৈন্য দলহে প্ৰেৰণ কৰে। ভীতিগ্ৰস্ত হৈ চন্দ্ৰকান্ত সিংহ ৰংপুৰলৈ পলাই যায়। হেলাৰঙে যোৰহাট অধিকাৰ কৰি ৰুচিনাথে পুৰন্দৰ সিংহক আহোমৰ সিংহাসনত বহুৱায়। অসমৰ ৰাজনীতিলৈ পুনৰ অস্থিৰতা নামি অহা গম পাই আৰু নিজৰ

মুনাফা আদায়ৰ বাবে ব্ৰহ্মৰজা বডৌপায়াই আলুমিঙ্গি নামৰ এজন সেনাপতিৰ অধীনত এক বিশাল সৈন্য-বাহিনী অসমলৈ প্ৰেৰণ কৰে। এই যুদ্ধত আহোম সৈন্য পৰাজিত হয়। ৰজা পুৰন্দৰ সিংহ আৰু ৰুচিনাথ বুঢ়াগোঁহাই গুৱাহাটীলৈ পলাই যায়। আলুমিঙ্গিয়ে চন্দ্ৰকান্তক পুনৰ ৰজা পাতি মিঙ্গিমাহা তিলোৱা নামৰ আন এজন সেনাপতিৰ নেতৃত্বত কিছু সংখ্যক ব্ৰহ্মদেশৰ সেনা এৰি স্বদেশলৈ প্ৰত্যাবৰ্তন কৰে।

ক্ৰিয়াকলাপ ঃ

- বদনচন্দ্ৰ বৰফুকন আৰু পুৰ্ণানন্দ বুঢ়াগোঁহাইৰ মাজৰ দন্দৰ কাৰণ কি আছিল?
- মানৰ প্ৰথম অসম আক্ৰমণৰ সময়ত ব্ৰহ্মদেশত কোনে ৰাজত্ব কৰিছিল?
- আলুমিঙ্গি কোন আছিল?

মানৰ তৃতীয় আক্ৰমণ ঃ

চন্দ্ৰকান্ত সিংহ ৰজা হ'ল যদিও প্ৰকৃত পক্ষে মান সেনাপতি মিঙ্গিমাহায়েহে অসম দেশ শাসন কৰিছিল। প্ৰকৃততে চন্দ্ৰকান্ত সিংহই ৰাজনৈতিক ক্ষমতা হেৰুৱাইছিল বুলি ক'ব পাৰি। মানৰ অত্যাচাৰ দিনক দিনে বাঢ়ি যোৱাত চন্দ্ৰকান্ত সিংহ লাহে লাহে মানসকলৰ বিৰোধী হৈ উঠিছিল। এনে সময়তে অসমত থকা মানসেনাপতি ব্ৰহ্মদেশলৈ উভতি যাওঁতে চন্দ্ৰকান্ত সিংহই মানসকল যাতে পুনৰ ঘূৰি আহিব নোৱাৰে তাৰ বাবে মান অসমলৈ অহা পথটো বন্ধ কৰাৰ যো-জা কৰোঁতে মানৰ নতুন ৰজা বাগ্যিদোৱাই সৈন্য-সামন্তৰে আহি তৃতীয়বাৰ আহোম ৰাজ্য আক্ৰমণ কৰি অসমীয়া সৈন্যক পৰাজিত কৰিছিল। মানৰ আক্ৰমণৰ ফলাফল স্বৰূপে অসমে অৰ্থনৈতিক সংকটত ভুগিব লগা হৈছিল। চন্দ্ৰকান্ত সিংহক বংপুৰত বন্দী কৰি থৈছিল আৰু অসমৰ প্ৰায়বোৰ ঠায়েই তেওঁলোকৰ দখললৈ গৈছিল।

ক্ৰিয়া কলাপ ঃ

- মানৰ তৃতীয় আক্ৰমণৰ সময়ত আহোম স্বৰ্গদেউ কোন আছিল?
- চন্দ্ৰকান্ত সিংহক কিয় বংপুৰত বন্দী কৰি থোৱা হৈছিল?

জানি থোৱা ঃ

- ১৮১৭, ১৮১৯ আৰু ১৮২১ খ্ৰীষ্টাব্দত যথাক্ৰমে মানৰ প্ৰথম, দ্বিতীয় আৰু তৃতীয় অসম আক্ৰমণ সংঘটিত হৈছিল।
- আমাৰ দেশৰ দক্ষিণ-পূব কোনত পাটকাই পৰ্বতৰ শাৰী আছে। এই পৰ্বতৰ উত্তৰে আমাৰ অসম দেশ আৰু দক্ষিণে ব্ৰহ্মদেশ। এই পাটকাই পৰ্বত পাৰ হৈ মানসকল অসমত প্ৰৱেশ কৰিছিল।
- কেপ্তেইন বেলছৰ সহায়ত আহোম স্বৰ্গদেউৱে পোন প্ৰথমবাৰৰ বাবে অসমত ইংৰাজৰ আৰ্হিত সৈন্য-বাহিনী গঠন কৰিবলৈ শিকিছিল।

কেপ্তেইন বেলছ অসমৰ পৰা ঘূৰি যোৱাৰ পাছত বৃটিছ ইষ্ট ইণ্ডিয়া কোম্পানীয়ে অসম তথা উত্তৰ-পূব ভাৰতৰ ৰাজনীতিত হস্তক্ষেপ কৰাত বিশেষ গুৰুত্ব দিয়া নাছিল। কিন্তু মানসকলে কোম্পানীৰ অধিকৃত অঞ্চলত কৰা হস্তক্ষেপে পুনৰ কোম্পানীৰ চৰকাৰক উত্তৰ-পূব ভাৰতৰ ৰাজনীতিত হস্তক্ষেপ কৰাৰ বাবে বাধ্য কৰালে। অসমৰ ৰাজনীতিত প্ৰত্যক্ষ হস্তক্ষেপৰ পিছত মানসকলে মণিপুৰ আৰু কাছাৰৰ ৰাজনীতিতো সোমাই পৰে। ইমান দিনে কোম্পানীৰ চৰকাৰে আনৰ ৰাজ্যৰ আভ্যন্তৰীণ বিষয়ত হস্তক্ষেপ নকৰা নীতিকে অনুসৰণ কৰি আছিল। কিন্তু মানৰ দৰে সম্প্ৰসাৰণবাদী শক্তি এটাৰ হস্তক্ষেপৰ বাবে কোম্পানী চৰকাৰে

স্থিতি সলনি কৰিবলৈ বাধ্য হ'ল। উল্লেখযোগ্য যে মান ৰাজ্যৰ অন্তৰ্ভুক্ত আৰাকানৰ পৰা পলায়ন কৰা বহুটো লোক তথা ক্ষমতাচ্যুত আহোম ৰজা চন্দ্ৰকান্ত সিংহ আৰু পুৰন্দৰ সিংহক কোম্পানী চৰকাৰে আশ্ৰয় দিয়াৰ বাবে মান ৰজা কোম্পানীৰ প্ৰতি বিতুষ্ট হৈছিল। ঠিক সেইদৰে অসম দখল কৰাৰ পাছত মান সেনাই কোম্পানীৰ অধীনস্থ গোৱালপাৰা, চট্টগ্ৰাম, চিলেট (শ্ৰীহট্ট) আদিত সোমাই মানুহ মাৰি লুট-পাত কৰিবলৈ ধৰিলে। ফলত পূব ভাৰতৰ ইংৰাজ প্ৰতিনিধি ডেভিদ স্কটৰ অনুৰোধ মতে ১৮২৪ খ্ৰীষ্টাব্দত তৎকালীন গৱৰ্ণৰ জেনেৰেল লৰ্ড আৰ্মহাষ্টে ব্ৰহ্মদেশৰ বিৰুদ্ধে যুদ্ধ ঘোষণা কৰিলে। যুদ্ধত মানসকল ইংৰাজ বাহিনীৰ হাতত পৰাস্ত হয়। ১৮২৬ খ্ৰীষ্টাব্দৰ ২৪ ফেব্ৰুৱাৰীত দুই পক্ষৰ মাজত ইয়াণ্ডাবুত এখন চুক্তি স্বাক্ষৰিত হয়। এয়াই ইতিহাস প্ৰসিদ্ধ **ইয়াণ্ডাবুৰ সন্ধি।**

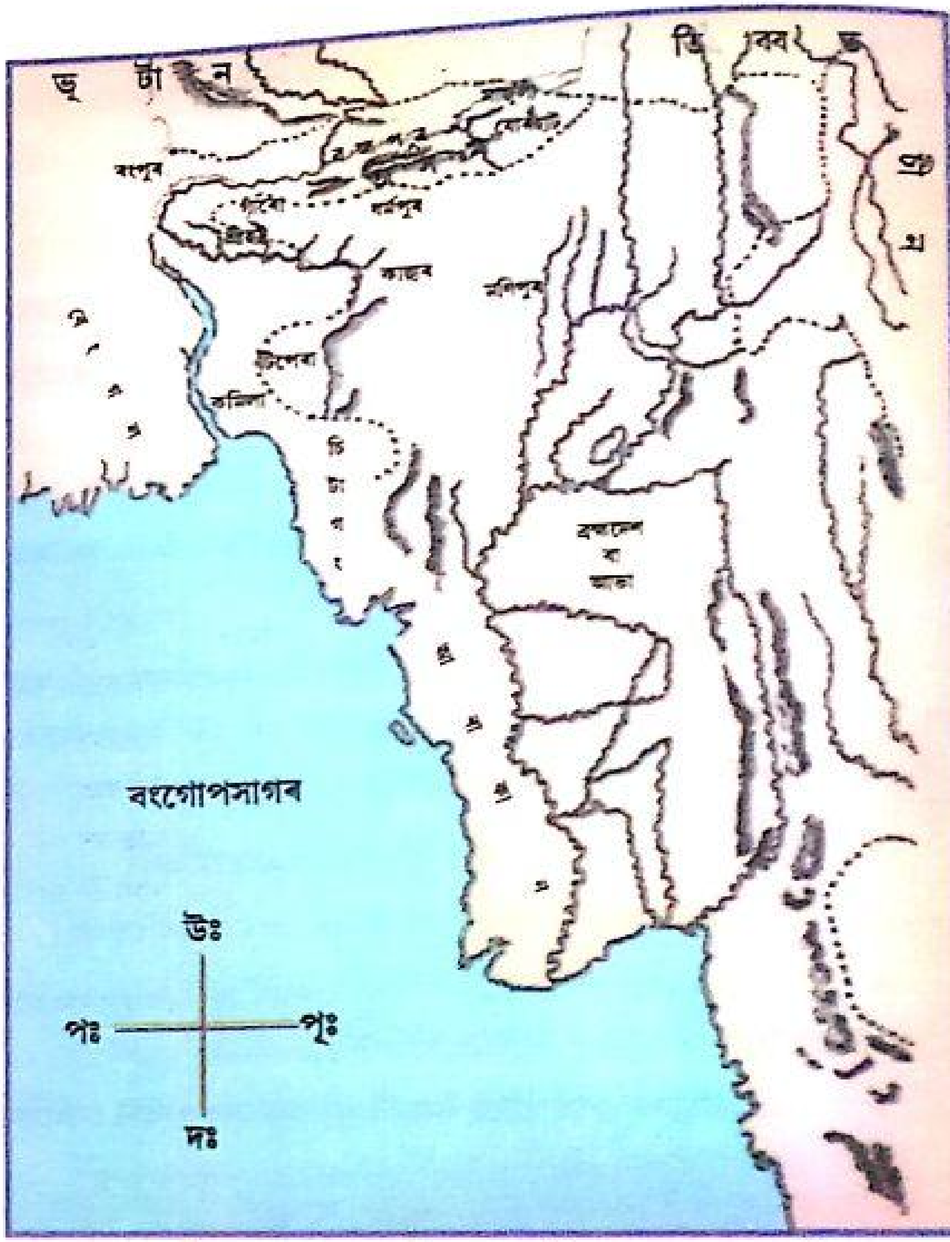

চিত্ৰ ১৫.১ আনুমানিক ১৯ শতিকাৰ ব্ৰহ্মদেশৰ মানচিত্ৰ

এই সন্ধিৰ চৰ্তমতে মান ৰজাই ইংৰাজ কোম্পানীক উপযুক্ত ক্ষতিপূৰণ দিয়াৰ উপৰি আৰাকান, টেনাচেৰিম আৰু য়েহ এৰি দিছিল। দ্বিতীয়তে, মানসকলে অসম, কাছাৰ আৰু মণিপুৰৰ ওপৰত থকা সকলো অধিকাৰ ত্যাগ কৰাৰ লগতে ভৱিষ্যতে এই ৰাজ্যবোৰৰ ওপৰত অধিকাৰ সাব্যস্ত নকৰে বুলি প্ৰতিশ্ৰুতি দিয়ে। ইয়াণ্ডাবু সন্ধিৰ ফলত ১৮২৬ খ্ৰীষ্টাব্দৰ পৰা সাম্ৰাজ্যবাদী ইংৰাজসকলে অসমৰ শাসনভাৰ তেওঁলোকৰ দখললৈ আনিছিল। প্ৰথমাৱস্থাত তেওঁলোকে গোটেই অসমখন নিজৰ দখললৈ নানি পূৱফালে থকা মটক, মৰাণ, খাম্‌তি আৰু চিংফৌ ৰজাক তেওঁলোকৰ নিজ নিজ ৰাজ্য শাসন

জানি থোৱা ঃ

- আভা হ'ল কেন্দ্ৰীয় ব্ৰহ্মদেশৰ (ম্যানমাৰ) ৰাজধানী। আভাৰ বৰ্তমান নাম হ'ল ইনৱা (Inwa)। ইয়াণ্ডাবু ঠাইখন হ'ল আভাৰ পৰা ৮০ কিলমিটাৰ নিলগত।
- ব্ৰহ্মদেশত ইংৰাজ সৈন্যদলৰ সেনাপতি আছিল চাৰ আৰ্চিবেল কেম্বল চাহাব। তেওঁ সমুদ্ৰেৰে ব্ৰহ্মদেশলৈ যাত্ৰা কৰিছিল। আভাৰ ৰজা পগ্যিদোৱাই ইংৰাজসকলে সাগৰৰ পথেৰে তেওঁৰ ৰাজ্য আক্ৰমণ কৰিব পাৰে বুলি কল্পনাই কৰিব পৰা নাছিল।

কৰিবলৈ দি ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকাৰ বাকী অংশ পৰ্যায়ক্ৰমে নিজৰ অধীনলৈ আনিছিল। এইদৰে ১৮২৬ খ্ৰীষ্টাব্দৰ পৰা ১৯৪৭ খ্ৰীষ্টাব্দৰ ১৫ আগষ্টলৈ অসম দেশ ইংৰাজৰ অধীনত আছিল। এই সময়ছোৱাত অসম সামাজিক আৰু অৰ্থনৈতিকভাৱে যথেষ্ট ক্ষতিৰ সন্মুখীন হৈছিল।

মনত ৰাখিবলগীয়া কথা ঃ

- ১৮ শতিকাৰ মাজ ভাগত অসমত শাক্ত পন্থাই ৰজা ঘৰৰ ধৰ্ম হিচাপে ঠাই পাইছিল।
- অসমত তিনিবাৰ মোৱামৰীয়া বিদ্ৰোহ সংঘটিত হৈছিল। এই বিদ্ৰোহেই আছিল ৰজা ঘৰৰ বিৰুদ্ধে প্ৰজাৰ প্ৰথম বিদ্ৰোহ।
- ১৭৯২ খ্ৰীষ্টাব্দত কেপ্তেইন ৱেলছ অসমলৈ আহিছিল আৰু ১৭৯৪ খ্ৰীষ্টাব্দত তেওঁ উভতি যায়।
- কেপ্তেইন ৱেলছে অসমৰ বিষয়ে এটি মূল্যবান বিৱৰণ লিখি থৈ গৈছে।
- মানসকল ব্ৰহ্মদেশৰ লোক আছিল।
- বদনচন্দ্ৰ বৰফুকন আৰু পূৰ্ণানন্দ বুঢ়াগোঁহাইৰ মাজৰ ক্ষমতাৰ দন্দই অসমলৈ মানসকলক অহাৰ সুবিধা কৰি দিছিল।
- মানে তিনিবাৰ অসম আক্ৰমণ কৰিছিল।
- মানৰ আক্ৰমণে অসমক অৰ্থনৈতিক সংকটত পেলাইছিল।
- মানৰ সম্প্ৰসাৰণবাদী নীতিৰ বাবেই বৃটিছৰ লগত সংঘৰ্ষ হৈছিল।
- বৃটিছ আৰু মানৰ মাজত হোৱা সংঘৰ্ষৰ সামৰণি পৰিছিল ১৮২৬ খ্ৰীষ্টাব্দৰ ইয়াণ্ডাবু সন্ধিৰ জৰিয়তে। এই সন্ধি অনুসৰি মানে অসম ত্যাগ কৰিছিল।
- ১৮২৬ খ্ৰীষ্টাব্দৰ পৰাই বৃটিছে অসমত সাম্ৰাজ্যবাদৰ পাতনি মেলিছিল।

অনুশীলনী ঃ

১। উত্তৰ লিখা—

(ক) অসমত কেতিয়াৰ পৰা শাক্ত ধৰ্মৰ পুনৰুত্থান হৈছিল?

(খ) স্বৰ্গদেউ লক্ষ্মী সিংহৰ পিছত আহোমৰ ৰাজপাটত কোনে আৰোহণ কৰিছিল?

(গ) কেপ্তেইন ৱেলছৰ অসম আগমণৰ সময়ত ইংৰাজ গৱৰ্ণৰ জেনেৰেল কোন আছিল?

(ঘ) আহোমসকলৰ শেষ ৰজাজন কোন আছিল?

(ঙ) কিমান খ্ৰীষ্টাব্দত ইয়াণ্ডাবু সন্ধি স্বাক্ষৰিত হৈছিল?

২। ক্ৰমানুসাৰে সজোৱা—

(ক) মোৱামৰীয়া প্ৰথম বিদ্ৰোহ।

(খ) মানৰ দ্বিতীয় আক্রমণ।

(গ) কেপ্তেইন ৱেলছৰ অসম আগমন।

(ঘ) ইয়াণ্ডাবু সন্ধি।

(ঙ) মানৰ তৃতীয় আক্রমণ।

৩। শুদ্ধ/অশুদ্ধ বাছি উলিওৱা।

(ক) অসমত হোৱা মোৱামৰীয়া বিদ্ৰোহ দমন কৰিবলৈ লৰ্ড কৰ্ণৱালিছ অসমলৈ আহিছিল।

(খ) কীৰ্তিচন্দ্ৰ বৰবৰুৱা ঘোৰ বৈষ্ণৱপন্থী আছিল।

(গ) মানৰ প্ৰথম অসম আক্ৰমণৰ সময়ত মান ৰজা আছিল বডৌপায়া।

(ঘ) ইয়াণ্ডাবু সন্ধিৰ চৰ্ত অনুসাৰে ইংৰাজে আৰাকান, টেনাচেৰিম আৰু য়েহ লাভ কৰিছিল।

(ঙ) বদনচন্দ্ৰ বৰফুকনক ৰুচিনাথ বুঢ়াগোঁহায়ে হত্যা কৰিছিল।

৪। চমু উত্তৰ দিয়া ঃ (৫০ টা মান শব্দৰ ভিতৰত)

(ক) প্ৰথম মোৱামৰীয়া বিদ্ৰোহৰ কাৰণসমূহ কি?

(খ) মানৰ তৃতীয় আক্ৰমণৰ কাৰণসমূহ কি?

(গ) ইয়াণ্ডাবু সন্ধিৰ দুটা চৰ্ত কি?

৫। চমু টোকা লিখা ঃ

(ক) কীৰ্তিচন্দ্ৰ বৰবৰুৱা (খ) পূৰ্ণানন্দ বুঢ়াগোঁহাই (গ) বদনচন্দ্ৰ বৰফুকন

৬। কেপ্তেইন ৱেলছ কোন আছিল? তেওঁ অসমলৈ কিয় আহিছিল আৰু ইয়াৰ ফলাফল কি হ'ল?

৭। 'পূৰ্ণানন্দ বুঢ়াগোঁহাই আৰু বদনচন্দ্ৰ বৰফুকনৰ মাজৰ ক্ষমতাৰ দ্বন্দই অসমলৈ মান অহাত সহায় কৰিছিল'— কথাষাৰৰ যথাৰ্থতা নিৰ্ণয় কৰা।

৮। ইয়াণ্ডাবু সন্ধিৰ পৰৱৰ্তী পৰ্যায়ত ইংৰাজসকলে কিয় গোটেই অসমখন নিজৰ শাসনাধীন কৰা নাছিল? তোমাৰ মতামত দাঙি ধৰা।